

ԿԱՐԾԻՔ

Էմիլյա Աշոտի Աբրահամյանի՝ «Պատժի նշանակման ընդհանուր սկզբունքները արդարության սկզբունքի իրագործման համատեքստում ըստ ՀՀ քրեական օրենսդրության» վերտառությամբ, ԺԲ.00.05 (Քրեական իրավունք և կրիմինալոգիա, քրեակատարողական իրավունք) մասնագիտությամբ իրավաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար ատենախոսության վերաբերյալ

Պատիժը քրեական իրավունքի գիտության առանցքային և կարևորագույն ինստիտուտներից է, որի տեսական և գործնական հարցերը դեռևս վաղ ժամանակներից ուսումնասիրվել են բազմաթիվ իրավաբան-գիտնականների, ինչպես նաև փիլիսոփաների կողմից: Եվ չնայած պատիժը, որպես քրեական իրավունքի հիմնարար ինստիտուտ, մշտապես գտնվել է նրանց ուշադրության կենտրոնում, այնուամենայնիվ, առավել քան արդիական է պատժի՝ որպես պետության քրեական քաղաքականության կարևորագույն տարրի բազմակողմանի և համապարփակ ուսումնասիրությունը: Պատիժը և դրա նշանակման ընդհանուր սկզբունքները գենետիկորեն կապված են գոյություն ունեցող հասարակական հարաբերությունների զարգացման ընթացքի հետ, ուստի նման պայմաններում պատժի և դրա նշանակման ընդհանուր սկզբունքների համապատասխանեցումն արդի մարտահրավերներին և պահանջներին օրակարգային խնդիր է:

Առաջին անգամ Հայաստանի Հանրապետությունում ատենախոսության մակարդակով փորձ է արվել համալիր և բազմակողմանի հետազոտել ու վերլուծել արդարության սկզբունքի իրագործման համատեքստում պատժի նշանակման ընդհանուր սկզբունքների կիրառման տեսական և գործնական հիմնախնդիրները:

Հեղինակի կողմից հետազոտության նպատակ է սահմանվել՝ արդարության սկզբունքի իրագործման համատեքստում պատժի նշանակելու հիմնախնդրի համակարգային ուսումնասիրությունն ու վերլուծությունը, քանակական և որակական վերլուծության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում դատարանների կողմից իրականացվող պատժի քաղաքականության հիմնական օրինաչափությունների և պատիժների նշանակման օրենսդրական կարգավորման

հիմնախնդիրների վեր հանումը, Հայաստանի Հանրապետության և այլ պետությունների պատժի նշանակման ինստիտուտների միջև համեմատական վերլուծության իրականացումը, ինչպես նաև կատարված համալիր հետազոտության արդյունքների հիման վրա օրենսդրության և իրավակիրառ պրակտիկայի կատարելագործմանն ուղղված առաջարկությունների մշակումը:

Ատենախոսության ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ հեղինակին հաջողվել է իրագործել իր առջև դրված նպատակներն ու խնդիրները, և հանգամանալի հետազոտության ենթարկել պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքների վերբերյալ մի շարք հիմնահարցեր:

Ուսումնասիրելով և վեր հանելով պատժի նշանակման գործընթացը կարգավորող նորմերի գործնական կիրառության ընթացքում առաջացող խնդիրները՝ արդյունքում ներկայացվել են նշվածի կապակցությամբ տեսական եզրահանգումներ և օրենսդրական առաջարկություններ: Մասնավորապես՝ պատժի անհատականացման սկզբունքի առավել արդյունավետ իրագործման նկատառումներով՝ կատարված հետազոտության շրջանակներում հեղինակի կողմից առաջարկվել է ՀՀ քրեական օրենսգրքի՝ «Արդարության և պատասխանատվության անհատականացման սկզբունքը» վերտառությամբ 10-րդ և «Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները» վերտառությամբ 61-րդ հոդվածները սահմանել նոր խմբագրությամբ, ինչը կնպաստի պատժի նշանակման չափանիշների հստակեցմանը:

Հեղինակի կողմից կարևորվել է նաև այն հանգամանքը, որ պատիժ նշանակելիս և հանցագործության հանրային վտանգավորության աստիճանը որոշելիս դատարանները պետք է ելնեն այն բոլոր հանգամանքների համակցությունից, որոնցում կատարվել է կոնկրետ հանցավոր արարքը, հանցագործության կատարման շարժառիթներից, եղանակից, իրադրությունից, հանցավոր մտադրության իրագործման աստիճանից, խախտված հասարակական հարաբերությունների բնույթից, առաջացած վնասի չափից:

Հարկ է նաև նշել, որ ատենախոսությունն ունի հարուստ իրավական և փորձառական հիմք: Մասնավորապես՝ հետազոտությունը կատարվել է հիմնվելով ՀՀ քրեական օրենսգրքի և ՀՀ քրեական նոր օրենսգրքի նախագծի, առանձին

օտարերկրյա պետությունների քրեական օրենսդրությունների, տեսական աղբյուրների, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի իրավական դիրքորոշումների, ՀՀ վճռաբեկ դատարանի նախադեպային բնույթի որոշումների, ինչպես նաև վերաբերելի միջազգային փաստաթղթերի՝ մասնավորապես՝ «Խոշտանգումների և այլ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի ու պատժի դեմ» կոնվենցիայի, Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի թիվ CM/Rec (2008) 11 հանձնարարականի, Անչափահասների նկատմամբ արդարադատություն իրականացնելու վերաբերյալ ՄԱԿ-ի նվազագույն ստանդարտ կանոնների («Պեկինյան կանոններ»), Ազատագրկման հետ չկապված միջոցների վերաբերյալ ՄԱԿ-ի նվազագույն կանոնների համակարգային ուսումնասիրության վրա:

Աշխատանքը բաղկացած է ներածությունից, երեք գլուխներից, որոնք ներառում են ութ պարագրաֆներ, եզրակացությունից, օգտագործված գրականության ցանկից և երկու հավելվածներից:

Աշխատանքի առաջին գլխում վերլուծության է ենթարկվել արդարության՝ որպես իրավունքի հիմնարար սկզբունքի էությունն ու բովանդակությունը, ինչպես նաև, վերլուծվել է պատժի նշանակման ինստիտուտի էությունը, զարգացումները, պատժի ինստիտուտի տեսական և գործնական հարցերը:

Երկրորդ գլխում վերլուծվել է օրենսդրությամբ նախատեսված արդարացի պատժի նշանակման ընդհանուր սկզբունքային պահանջները, այն է՝ պատիժ նշանակելիս կատարված հանցագործության հանրային վտանգավորության բնույթի և աստիճանի, հանցավորի անձը բնութագրող տվյալների, պատասխանատվությունն ու պատիժը մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքների գնահատումը:

Երրորդ գլխում ուսումնասիրվել է օտարերկրյա պետությունների քրեական օրենսդրություններով նախատեսված՝ արդարացի պատիժ նշանակելու իրավական կարգավորումները, ինչպես նաև համեմատաիրավական վերլուծության է ենթարկվել պատժի նշանակման վերաբերյալ գործող օրենսդրության և ՀՀ քրեական նոր օրենսգրքի նախագծի նորմերը՝ ներկայացնելով համապատասխան առաջարկություններ:

Ատենախոսության սեղմագիրը արտացոլում են ատենախոսության հիմնական դրույթները և չեն հակասում դրան:

Այս ամենով հանդերձ, ներկայացված թեկնածուական աշխատանքում առկա են որոշ վիճարկելի դիրքորոշումներ ու դրույթներ, որոնք, ընդհանուր առմամբ, չազդելով աշխատանքի դրական գնահատականի վրա, լրացուցիչ հիմնավորման կարիք ունեն: Այսպես.

Պաշտպանության ներկայացվող դրույթների շարքում տեղ է գտել այն միտքը, որ արդարացի պատիժ նշանակելու համար անհրաժեշտ է ՀՀ քրեական օրենսգրքի 61-րդ հոդվածում հստակեցնել և օրենսդրորեն ամրագրել, թե դատարանի կողմից պատիժ նշանակելիս անձը բնութագրող որ հանգամանքներն են էնթակա գնահատման:

Կարծում եմ, որ ատենախոսը բավարար չափով չի հիմնավորել անձը բնութագրող հանգամանքների հստակ ցանկ օրենսդրորեն ամրագրելու անհրաժեշտությունը, այն դեպքում երբ ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախադեպային դիրքորոշմամբ սահմանվել են թե դատարանի կողմից պատիժ նշանակելիս անձը բնութագրող որ հանգամանքները պետք է հաշվի առնվեն:

Պաշտպանության ներկայացվող 6-րդ դրույթում ներկայացվել է առաջարկ այն մասին, որ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 61-րդ հոդվածում անհրաժեշտ է որպես պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքային պահանջ նախատեսել նաև տուժողի դիրքորոշման հաշվառումը:

Ամենևին չառարկելով տուժողի դիրքորոշումը հաշվի առնելու կարևորությունը, այնուամենայնիվ գտնում եմ, որ պաշտպանության ներկայացված նշված դրույթը քրեաիրավական տեսանկյունից լրացուցիչ հիմնավորման կարիք ունի: Ցանկալի կլիներ, որ հեղինակը հստակեցներ իր մոտեցումն ու հիմնավորեր, թե ինչո՞վ է պայմանավորված տուժողի դիրքորոշման գնահատումը որպես պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքային պահանջ սահմանելը:

Հարկ է միաժամանակ փաստել, որ ներկայացված նկատառումները կրում են մասնավոր բնույթ, այդպիսիք չեն արժեզրկում ընդհանուր առմամբ հաջողված ատենախոսությունը և պայմանավորված են աշխատանքն առավել կատարյալ տեսնելու ցանկությամբ:

Գտնում եմ, որ գրախոսվող աշխատանքն իրենից ներկայացնում է ինքնուրույն, ամբողջական, համալիր և ավարտուն հետազոտություն, որում հեղինակին ամբողջությամբ հաջողվել է լուծել իր առջև դրված խնդիրներն ու կատարված հետազոտության արդյունքում ներկայացնել ինքնուրույն առաջարկություններ, որի մասին են վկայում պաշտպանության ներկայացվող դրույթներում և աշխատանքի եզրափակիչ մասում շարադրված հետևությունները: Կատարված հետազոտությունների արդյունքների հիման վրա ատենախոսի կողմից մշակվել և ներկայացվել են համապատասխան օրենսդրական առաջարկություններ, որոնք կարող են օգտագործվել քրեական օրենսդրության կատարելագործման նպատակով:

Ատենախոսությունը համապատասխանում է թեկնածուական աշխատանքներին ներկայացվող չափորոշիչներին: Հետազոտության արդյունքում կատարված եզրահանգումները գիտականորեն հիմնավորված են ու տրամաբանորեն փաստարկված:

Գտնում եմ, որ Էմիլյա Աշոտի Աբրահամյանի՝ «Պատժի նշանակման ընդհանուր սկզբունքները արդարության սկզբունքի իրագործման համատեքստում ըստ ՀՀ քրեական օրենսդրության» թեմայով թեկնածուական ատենախոսությունը լիովին համապատասխանում է «Հայաստանի Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման Կանոնակարգի»-ի 6-րդ և 7-րդ կետերին, իսկ հեղինակն արժանի է հայցվող գիտական աստիճանի շնորհմանը:

Առաջին պաշտոնական ընդդիմախոս՝
իրավաբանական գիտությունների դոկտոր Ա.Ա.Թամազյան

Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր Ա.Ա.Թամազյանի ստորագրությունը հաստատում եմ՝

Հայ-Ռուսական համալսարանի
գիտական քարտուղար՝

Ռ.Ս. Կասաբաբովա